

Praksa ustavnog suda Bosne i Hercegovine

Marina M. Simović

Doc. dr, Sekretar Ombudsmena za djecu Republike Srpske, Banjaluka, Bosna i Hercegovina

Datum prijema rada: 26. novembar 2013.

Datum odobrenja rada: 23. novembar 2014.

PRAVO NA LIČNU SLOBODU I BEZBJEDNOST

Ne postoji kršenje člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, u postupku radi produženja pritvora, kada pobijane odluke sadrže argumentovano obrazloženje o postojanju osnovane sumnje da je apelant počinio predmetna krivična djela, o postojanju naročitih okolnosti koje ukazuju na to da će apelant, ukoliko bude pušten na slobodu, ometati krivični postupak uticajem na svjedoke i saučesnike, te o postojanju naročitih okolnosti koje opravdavaju bojazan da bi apelant boravkom na slobodi ponovio ili nastavio sa vršenjem krivičnih djela.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud ukazuje na to da odredba člana 5. stav 3. Evropske konvencije zahtijeva da osoba bude lišena slobode u skladu s članom 5. stav 1.c. Evropske konvencije, tj. da je lišavanje "zakonito" u smislu navedenog člana, a obuhvata podjednako i proceduralnu i materijalnu zaštitu takvih osoba. Evropski sud je zaključio da poštovanje člana 5. stav 3. Evropske konvencije zahtijeva da sudska vlast preispita sva pitanja u vezi s pritvorom, te da odluku o pritvoru donese pozivajući se na objektivne kriterije predviđene zakonom. Pri tome je postojanje osnovane sumnje da je osoba lišena slobode počinila krivično djelo koje joj se stavlja na teret *conditio sine qua non* za određivanje ili produženje pritvora. Međutim, to nakon određenog vremena nije dovoljno, već se mora procijeniti da li za pritor postoje relevantni i dovoljni razlozi (vidi Evropski sud, *Trzaska protiv Poljske*, presuda od 11. jula 2000. godine, aplikacija broj 25792/94, stav 63). Prema daljnjem stavu Evropskog suda, opravdanost pritvora zavisi i od okolnosti konkretnog slučaja koje moraju biti takve da upućuju na postojanje opšteg (javnog) interesa koji je tako važan i značajan da, uprkos presumpciji nevinosti, preteže nad principom poštovanja slobode pojedinca.

Ustavni sud zapaža da je apelantu određen, odnosno produžen pritvor zbog postojanja osnovane sumnje da je počinio krivično djelo organizovani kriminal u vezi sa krivičnim djelom pranja novca i drugih krivičnih djela iz razloga predviđenih članom 132. stav 1. tačka b) i c) ZKP-a. Dakle, apelant smatra da ne postoji osnovana sumnja da je počinio krivična djela koja mu se stavljaju na teret. Međutim, obrazloženja pobijanih odluka sadrže detaljno navođenje dokaza iz kojih proizilazi osnovana sumnja da je apelant počinio predmetna krivična djela (akt Agencije za privatizaciju upućenom glavnom tužiocu Tužilaštva BiH, izvještaj Uprave za indirektno oporezivanje BiH, dopis Agencije za istrage i zaštitu, naredbe Suda BiH na osnovu kojih su izvršeni pretresi apelanta i dr. i prostora koji koriste i preduzeća „TEF“ d.o.o. Sarajevo, te iskazi svjedoka). Nadalje, apelant smatra da on ni na koji način ne može uticati na svjedoke, niti prikriti ili uništiti dokaze budući da su dokazi već u posjedu Tužilaštva BiH, uostalom pobijanim rješenjima nije konkretizovano kako i na koji način bi on mogao uticati na tok postupka. Iz obra-

zloženja pobijanih odluka slijedi da Tužilaštvo BiH planira saslušati veći broj svjedoka, među kojim su zaposleni preduzeća „Granit Jablanica“ d.d. Sarajevo i ostalih preduzeća koje su uključene u izvršenje predmetnih krivičnih djela, tako da bi apelant puštanjem na slobodu, mogao iskoristiti svoj položaj i autoritet i izvršiti uticaj na ove svjedoke u smislu davanja lažnog iskaza na glavnom pretresu, kao i da bi mogao uništiti, sakriti, izmijeniti ili krivotvoriti dokaze, a posebno dokaze koji se odnose na finansijsku dokumentaciju preduzeća „Granit Jablanica“ d.d. Sarajevo. Osim toga, radi se o obimnom i kompleksnom predmetu i dovoljno je da sve okolnosti tvore razumnu i jasnu sumnju da može doći do uticaja na svjedoke kao i da bi apelant mogao imati koristi od tog uticaja. Nadalje, apelant navodi da nije objektivizirano da zbog prirode i težine krivičnog djela postoji opasnost da bi on ponovio krivično djelo, odnosno da to nije objektivno moguće, jer više ne učestvuje u bilo kakvim radnjama u preduzeću „Granit“ d.d. Jablanica niti u bilo kojem drugom preduzeću koje je obuhvaćeno istragom. Iz obrazloženja pobijanih odluka slijedi da se za predmetna krivična djela može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna i da postoje „naročite okolnosti“ koje se ogledaju prvenstveno u kontinuitetu i brojnosti preduzetih radnji u predmetnim djelima i iskazanoj upornosti u vršenju tih djela, tako da se to može smatrati naročitom okolnosti koja opravdava bojazan da bi apelant boravkom na slobodi ponovio ili nastavio sa vršenjem krivičnih djela. Osim toga, apelantu se stavljaju na teret brojna i teška krivična djela i postoji osnovana sumnja da se apelant duži vremenski period bavi predmetnim krivičnim djelima (od 2004. godine do 2010. godine). Ustavni sud smatra da je Sud BiH, pri donošenju osporenih rješenja, dao detaljno obrazloženje u pogledu postojanja osnovane sumnje da je apelant počinio predmetna krivična djela i posebnih pritvorskih razloga iz člana 132. stav 1. tač. b) i c) ZKP BiH, koje, po mišljenju Ustavnog suda, nije niti proizvoljno niti neprihvatljivo samo po sebi. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da je Sud BiH dao detaljne i jasne razloge zbog čega je apelantu pobijanim rješenjima produžen pritvor, te da okolnosti konkretnog slučaja upućuju na postojanje važnog i značajnog opšteg interesa koji preteže nad principom poštovanja prava na slobodu pojedinca.

U odnosu na apelantove navode u dopisu da mu Tužilaštvo BiH odbija mogućnost da iznese svoju odbranu, Ustavni sud uočava da iz obrazloženja pobijanog rješenja slijedi da je povodom prijedloga za produženje pritvora Tužilaštva BiH održano ročište 25. marta 2010. godine, kada je apelantu i dr. data mogućnost da se izjasne o svim činjenicama, okolnostima i dokazima na kojim Tužilaštvo BiH temelji svoj prijedlog, koju mogućnost su oni i iskoristili. Ustavni sud nalazi da apelant ne nudi dokaze za suprotno (Ustavnom sudu dostavljen zahtjev za iznošenje odbrane od 6. aprila 2010. godine, upućen Tužilaštvu BiH, bez prijemnog pečata). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da su i ovi apelantovi navodi neosnovani.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP 1387/10 od 20. decembra 2012. godine)

PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE***Povreda žiga nelojalna konkurencija***

Postoji kršenje prava na pravično suđenje iz člana II/3e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije u situaciji kada su redovni sudovi prilikom odlučivanja o donošenju osporenih odluka propustili da obrazlože svoje odluke u ključnim elementima, te kada su proizvoljno primijenili odredbe Zakona o trgovini, budući da su stranke koje su u sporu nevladine humanitarne organizacije, a ne subjekti koji se bave trgovinom, te da, stoga, tužilac ne može da uživa zaštitu od nelojalne konkurencije u smislu relevantnih odredaba Zakona o trgovini koje regulišu to pitanje.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud zapaža, međutim, da redovni sudovi uopšte nisu dali odgovor na apelantove navode (izuzev: *stariji u pravu, jači u zakonu*) prema kojima tužilac, kada tvrdi da je povrijeđeno njegovo pravo na zaštićeni žig, zapravo podrazumijeva da je on (tužilac) isključivi nosilac prava na žig koji je zaštićen rješenjem Instituta. Međutim, ta činjenica je sporna zbog toga što tužilac istovremeno isključuje to pravo opštinskih i regionalnih „Merhameta” koji su kao dotadašnje organizacione cjeline tužioca legitimno koristile ime i znak. Ovi odbori, kako navodi apelant, iz sastava organizacione strukture tužioca stupanjem na snagu Zakona o udruženjima i fondacijama BiH, kao i kantonalnih propisa i propisa Distrikta Brčko, te propisa RS registrovani su kao pravna lica i osnovali su apelanta kao savez na nivou Bosne i Hercegovine Rješenjem broj R-251-od 21. februara 2005. godine kod Ministarstva pravde BiH. Ustavni sud, dakle, zapaža da je apelant registrovan u Registru udruženja pri Ministarstvu pravde BiH 2005. godine, i to sa žigom koji je predmet spora pred redovnim sudovima. Međutim, Vrhovni sud se ovim pitanjem nije bavio, već je obrazlagao zašto smatra da tužilac ima aktivnu legitimaciju u predmetnom sporu.

Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da osporene odluke u dijelu odlučivanja o povredi žiga i zabrani da apelant i dalje koristi ime „Merhamet” nisu obrazložili svoje odluke u skladu sa standardima prava na pravično suđenje.

Ustavni sud zapaža da su redovni sudovi svoje stanovište da je apelant počinio i djelo nelojalne konkurencije, između ostalog, obrazložili navodom da se već iz samog organizacionog oblika ovih pravnih lica (tužioca i apelanta) vidi jasna razlika u ciljevima i zadacima osnivanja navedenih subjekata, jer u svakom slučaju ciljevi, zadaci i razlozi njihovog osnivanja nisu identični. U dijelu tužbe koji se odnosi na nelojalnu konkurenciju, ocjenjujući čl. 137. i 138. Zakona o industrijskoj svojini u Bosni i Hercegovini, redovni sudovi su zaključili da je izvršena povreda prava tužioca, jer je apelant kršio prava industrijske svojine tužioca time što je neovlašćeno koristio znak i neopravdano raspolagao žigom tužioca. Zatim, zaključili su da član 48. Zakona o trgovini FBiH jasno definiše šta predstavlja djelo nelojalne konkurencije i koji su uslovi potrebni za počinjenje tog djela. Stoga je beznačajno to što su partične stranke neprofitne organizacije, odnosno što nisu trgovci.

U vezi s navedenim, Ustavni sud podsjeća da je isto pitanje, takođe, razmatrao u navedenoj Odluci broj AP 1080/08, te istakao: „Drugostepeni sud je obrazložio da je pri odlučivanju ocijenio da su stranke u sporu pred njim organizovane kao udruženja koja se po zakonskoj definiciji osnivaju zajedničkim sporazumom u kojem se grupa od tri ili više fizičkih lica, u svim kombinacijama, dobrovoljno udružuju radi ostvarivanja nekog zajedničkog ili javnog interesa, a pri tome nemaju namjeru sticati dobit. S druge strane, nelojalna konkurencija predstavlja radnju trgovca koja je protivna poslovnim običajima i zakonima kojima se nanosi ili može nanijeti šteta drugom trgovcu, drugom pravnom licu ili potrošaču, dok se pod trgovinom smatra kupovina ili prodaja robe ili pružanje trgovinskih usluga, pa apelant ne uživa sudsku zaštitu u skladu sa odredbama Zakona o trgovini.”

Ni u konkretnom slučaju Ustavni sud ne nalazi razlog da odstupi od svoje prakse, imajući u vidu da su i u konkretnom slučaju

sudovi utvrdili da je učinjeno djelo nelojalne konkurencije, pri čemu su i tužilac i apelant nevladine organizacije za humanitarnu pomoć i da se ne radi o subjektima koji se bave trgovačkom djelatnošću. Stoga, Ustavni sud smatra da tužilac kao neprofitna organizacija ne može da uživa zaštitu od nelojalne konkurencije u smislu relevantnih odredaba Zakona o trgovini koje regulišu to pitanje. Pri tome, Ustavni sud posebno naglašava da se Vrhovni sud uopšte nije izjasnio o ovom pitanju, niti je dao bilo kakve razloge u vezi sa djelom nelojalne konkurencije iako je, shodno članu 241. Zakona o parničnom postupku FBiH, obavezan da po službenoj dužnosti pazi na primjenu materijalnog prava. U skladu sa navedenim, Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju osporenim presudom Vrhovnog suda, kao konačnom odlukom u predmetnom parničnom postupku, koji je sa aspekta pravilne primjene materijalnog prava imao mogućnost da otkloni propuste nižestepeni sudova, povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije u dijelu odluke koji se odnosi na djelo nelojalne konkurencije.

U vezi sa dopunama apelacije podnesenim 14. oktobra 2009. godine, 26. marta 2010. godine i 16. avgusta 2011. godine, te 14. septembra 2011. godine, Ustavni sud ukazuje na član 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda koji kao uslov dopustivosti apelacije propisuje obavezu da se apelacija podnese u roku od 60 dana od dana kada je apelant primio odluku o posljednjem efektivnom pravnom lijeku koji je koristio. Ovaj rok od 60 dana nužno se odnosi i na podnošenje dopuna apelacije, te samo izuzetno može da se prihvati dopuna apelacije podnesena van tog roka, ukoliko se odnosi na nove pravne okolnosti koje su nastale nakon protoka navedenog roka. Mogućnost podnošenja dopune apelacije nikako ne može tako široko da se tumači da se pod tim podrazumijeva pravo da apelant može u odnosu na isto činjenično stanje i iste osporene odluke apelaciju dopunjavati sve vrijeme dok traje postupak povodom apelacije pred Ustavnim sudom, a van roka od 60 dana od dana kada mu je dostavljena odluka o posljednjem efektivnom pravnom lijeku koji je koristio (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 1426/05 od 9. novembra 2006. godine, tačka 49, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 11/07, i Odluka broj AP 966/07. od 12. januara 2010. godine, tačka 30, dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba). U konkretnom slučaju dopune apelacije podnesene su nakon protoka roka propisanog članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. U tim dopunama apelant je samo ponovo osporio činjenično stanje i primjenu materijalnog prava. Shodno navedenom, Ustavni sud je zaključio da nema osnova da razmatra navode koje je apelant dostavio u dopunama apelacije.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP 271/09. od 13. novembra 2012. godine)

Obrazloženje presude

Ne postoji povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije kada su redovni sudovi na osnovu sprovedenih dokaza, u pogledu kojih su apelanti imali mogućnost da se izjašnjavaju i da ih osporavaju, utvrdili činjenice relevantne za odlučivanje, te na tako utvrđeno činjenično stanje primijenili relevantne odredbe materijalnog prava na način koji ne ostavlja utisak proizvoljnosti.

Iz obrazloženja:

Apelanti najprije osporavaju način na koji su redovni sudovi utvrdili da je zaključen prikriveni ugovor o kupoprodaji i da im je po tom ugovoru isplaćena kupoprodajna cijena. Iz obrazloženja osporenih presuda proizilazi da je u postupku pred redovnim sudovima bilo sporno da li je ugovor o zamjeni ništavan i da li prikriva ugovor o kupoprodaji, a od koje ocjene je zavisila i osnovanost protivtužbenog zahtjeva tuženih da im se izvrši povračaj isplaćene kupoprodajne cijene, te da im se nadoknadi iznos uloženi sredstva u dogradnju i adaptaciju kuće. Na osnovu sprovedenih dokaza, utvrđeno je da je ugovor o zamjeni zaključen u vrijeme ratnih deša-

vanja, pa je on proglašen ništavnim shodno članu 103. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima, članu II/1 Ustava Bosne i Hercegovine i članu 8. Evropske konvencije, iako je ispunjavao uslove valjanosti u smislu člana 9. stav 2. Zakona o prometu nepokretnosti. U tom smislu, neosnovani su navodi iz apelacije kojim se traži da se ugovor o zamjeni proglasi ništavnim jer je kao takav i označen u sve tri osporene presude. Dalje, na osnovu sprovedenih dokaza, utvrđeno je da se iza ovog ugovora prikriva ugovor o kupoprodaji, odnosno da su stranke u stvari imale stvarnu volju koju su slobodno i izrazile za njegovo zaključenje. S tim u vezi, Ustavni sud primjećuje da je članom 66. ZOO-a regulisano da prividan ugovor nema djelovanje među ugovornim stranama, ali da, ako se iza tog ugovora prikriva neki drugi ugovor, taj ugovor će važiti ako su ispunjeni zakonom propisani uslovi za njegovu valjanost. U konkretnom slučaju, tuženi su dokazivali i dokazali da se iza ugovora o zamjeni prikriva ugovor o kupoprodaji koji je u cjelini i ispunjen (*predaja nepokretnosti u posjed, isplata kupoprodajne cijene*), te da je on rezultat stvarne i slobodno izražene volje obje ugovorene strane. Ocjenjujući valjanost ovog ugovora, redovni sudovi su zaključili da su obje strane slobodno izraženom voljom u stvari i htjele njegovo zaključenje, odnosno da je njihova stvarna i slobodno izražena volja bila zaključenje ugovora o kupoprodaji a ne ugovora o zamjeni. Ovakav zaključak sudovi su zasnovali na iskazima saslušanih svjedoka koji su potvrdili da su apelanti u vrijeme zaključenja ugovora imali namjeru i htjeli prodati kuću, te da su je i prodali. U samoj apelaciji, izuzev navoda da se radi o iskazima svjedoka koje su predložili tuženi, da su svi svjedoci srpske nacionalnosti i da im je sud dozvolio da usaglasе svoje iskaze jer je između održanih ročišta proteklo prilično vremena, apelanti nisu osporili sadržaj samih iskaza. Takođe, apelanti ne tvrde da su bili onemogućeni da ove iskaze osporavaju i da s tim u vezi sprovede dokaze kojim bi ih doveli u pitanje. Pri tom, Ustavni sud primjećuje da apelanti u samoj apelaciji navode da su već na prvom ročištu ispitani i njihovi svjedoci i svjedoci tuženih. Iz opširnog obrazloženja prvostepenog suda proizilazi da su ocijenjeni iskazi svih saslušanih svjedoka, kako pojedinačno, tako i u uzajamnoj vezi, sa jasnim naznakama zašto se neki iskazi prihvataju u cjelini ili djelimično, odnosno ne prihvataju, te najzad koje odlučne činjenice su na osnovu datih iskaza utvrđene. Apelanti ničim nisu potkrijepili tvrdnju da zapisnici sa održanih ročišta (*nisu predočeni uz apelaciju*) ne sadrže primjedbe na rad suda, te saslušanje svjedoka, a koje su navodno iznosili u toku postupka, niti oni u apelaciji konkretno navode u čemu su se ove primjedbe sastojale nudeći dokaze u prilog ovakvim tvrdnjama. Shodno navedenom, Ustavni sud nije mogao zaključiti da su u konkretnom slučaju redovni sudovi proizvoljno utvrdili da je zaključen ugovor o kupoprodaji kao prividan, da je takav ugovor bio valjan, te da je apelantima u cjelini isplaćena kupoprodajna cijena, koju su obavezani da vrate tuženim.

S obzirom na to da su tuženi istakli protivtužbeni zahtjev tražeći da im se vrati isplaćena kupoprodajna cijena i nadoknade sredstva uložena u adaptaciju objekta, te da nisu osporavali da je ugovor o zamjeni ništavan, redovni sudovi su zaključili da se to treba smatrati raskidom ugovora o kupoprodaji koji je zaključen kao prividan. Shodno navedenom, a u skladu sa članom 132. ZOO-a, kada obje strane imaju pravo da zahtijevaju vraćanje datog, apelanti su obavezani da tuženim isplate primljeni iznos na ime kupoprodajne cijene, te da im nadoknade iznos koji su potraživali na ime ulaganja u adaptaciju, a tuženi su obavezani da predaju nepokretnosti u posjed apelantima, te da trpe brisanje uknjižbe po osnovu poništenog ugovora o zamjeni na osnovu kog su se upisali kao vlasnici sporne nepokretnosti. Naime, u toku postupka pred redovnim sudovima nesporno je bilo da je sporna kuća u trenutku kada su je apelanti predali tuženim bila djelimično završena. S tim u vezi, Ustavni sud primjećuje da apelanti u apelaciji, iako traže poništenje osporene presude Vrhovnog suda, izražavaju spremnost da nadoknade sredstva uložena u adaptaciju kuće, ali ne i da vrate kupoprodajnu cijenu. Utvrđeno je da su tuženi u sporne nepokretnosti ulagali kao njihovi savjesni

vlasnici i posjednici, odnosno da su za zahtjev za povraćaj nepokretnosti koji su apelanti uložili saznali 2004. godine u toku postupka izvršenja odluke CRPC-a. Apelanti ni u toku postupka pred redovnim sudovima, kao ni u samoj apelaciji, nisu dokazali da su tuženi, ulažući sredstva u adaptaciju, postupali nesavjesno, odnosno da su to činili i nakon što su saznali da su apelanti podnijeli zahtjev za povraćaj nepokretnosti. Polazeći od činjenice da su obje strane savjesne, a savjesnost se pretpostavlja, redovni sudovi su obje strane obavezali na vraćanje primljenog, koje mora biti istovremeno. Shodno navedenom, Ustavni sud nije mogao zaključiti da su redovni sudovi proizvoljno primijenili član 132. ZOO-a kada su apelante obavezali da, po osnovu raskinutog ugovora o kupoprodaji kao prividnog, a čiju valjanost apelanti nisu uspjeli dovesti u pitanje, nadoknade uložena sredstva u adaptaciju kuće, posebno imajući u vidu i član 210. stav 4. ZOO-a, na koji je ukazano u obrazloženju osporene prvostepene presude, kojim je regulisano da obaveza vraćanja, odnosno naknade vrijednosti nastaje i kad se nešto primi s obzirom na osnovu koja se nije ostvarila ili, a što su okolnosti konkretnog slučaja, koja je kasnije otpala (*ugovor o zamjeni ništavan, a ugovor o kupoprodaji raskinut*).

(*Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP 3296/09. od 23. novembra 2012. godine*)

Prodaja stanova

Nema povrede prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije, te prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, jer način na koji je Vrhovni sud protumačio, te primijeni pozitivnopravne propise ne može se smatrati proizvoljnim. Razlozi koji su izneseni u osporenim presudama, a koji se odnose na primjenu materijalnog i procesnog prava, jasno su, precizno i detaljno obrazloženi, a primjena relevantnih odredaba Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo ne izgleda proizvoljna. Takođe, apelanti nisu dokazali da nisu ravnopravno učestvovali u postupku.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud ukazuje na to da član 6. stav 1. Evropske konvencije zahtijeva uspostavljanje pravične ravnoteže među stranama u postupku (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *De Haes i Gijssels protiv Belgije*, presuda od 24. februara 1997. godine, Izvještaji 1997-I), tj. da postoji ravnopravnost strana u postupku. Prema stavu Evropskog suda za ljudska prava, princip ravnopravnosti strana znači da stranama u postupku mora biti data razumna mogućnost da izlože svoj predmet, uključujući i iznošenje dokazne građe, pod uslovima koji ih ne stavljaju u znatno podređen položaj u odnosu na protivnika (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *Dombo Beheer B.V. protiv Holandije*, presuda od 27. oktobra 1993. godine, serija A broj 274).

Apelanti smatraju da im je Vrhovni sud povrijedio pravo na pristup sudu, odnosno pravo na ravnopravnost strana u postupku, jer je odlučivao o tužbenom zahtjevu koji je tužiteljica istakla na ročištu za glavnu raspravu od 15. februara 2007. godine, a što Opštinski sud nije dozvolio smatrajući da se radi o preinačenju tužbe na glavnoj raspravi. Međutim, Ustavni sud zapaža da je Vrhovni sud, u svojoj presudi izvršio analizu ranije preciziranog tužbenog zahtjeva i tužbenog zahtjeva preciziranog na ročištu za glavnu raspravu, te istakao da tužbeni zahtjev, onako kako ga je tužiteljica precizirala na ročištu za glavnu raspravu od 15. februara 2007. godine, ne predstavlja ni promjenu istovjetnosti ranijeg zahtjeva, ni povećanje postojećeg a ni isticanje drugog zahtjeva uz postojeći (član 56. stav 1. Zakona o parničnom postupku), već samo dopunu i ispravku pojedinih navoda čime tužba nije preinačena (član 56. stav 2. ZPP-a, te zaključio da je Kantonalni sud počinio povredu odredaba parničnog postupka iz člana 209. u vezi sa čl. 56. i 57. ZPP-a kad je prihvatio stav Opštinskog suda da nije bilo uslova da tužiteljica na ročištu za glavnu raspravu od 15. februara 2007. godine konačno opredijeli svoj tužbeni zahtjev na način kako je to učinila. Ovakav zaključak Vrhovnog suda Ustavni sud ne smatra proizvoljnim. Stoga, imajući u vidu da je Vrhovni

sud odlučivao o preciziranom, a ne preinačenom tužbenom zahtjevu, kako to apelanti tvrde, Ustavni sud smatra da su u konkretnom predmetu apelanti imali priliku suprotstaviti se sa svojim navodima i argumentima drugoj strani s obzirom da su imali priliku da se izjasne o svim navodima tužbe u ranijim fazama parničnog postupka.

Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud nije mogao zaključiti da je u predmetnom postupku povrijeđen princip ravnopravnosti pred Vrhovnim sudom u odnosu na apelante.

U pogledu navoda apelanata o pogrešnoj primjeni materijalnog prava, Ustavni sud, prije svega, ukazuje na to da, prema praksi Evropskog suda i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi, Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan da supstituira redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi, Evropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li su, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te da li je primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska. Dakle, u okviru apelacione nadležnosti Ustavni sud se bavi isključivo pitanjem eventualne povrede ustavnih prava ili prava iz Evropske konvencije u postupku pred redovnim sudovima, pa će u konkretnom slučaju Ustavni sud ispitati da li je postupak u cjelini bio pravičan u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP 20/05 od 18. maja 2005. godine, objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 58/05). Dalje, Ustavni sud podsjeća da se neće miješati u način na koji su redovni sudovi usvojili dokaze kao dokaznu građu. U vezi s tim, Ustavni sud se neće miješati ni u to kojim dokazima strana u postupku redovni sudovi poklanjaju povjerenje na osnovu slobodne sudijske procjene (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP 612/04 od 30. novembra 2004. godine, i Evropski sud, *Doorson protiv Holandije*, presuda od 6. marta 1996. godine, objavljena u Izvještajima broj 1996-II, stav 78).

Razmatrajući navode apelanata u ovom dijelu, Ustavni sud smatra da je Vrhovni sud na jasan i precizan način obrazložio da je na osnovu relevantnih činjenica utvrđenih tokom predmetnog postupka zaključio da je osnovan tužbeni zahtjev tužiteljice kojim je tražila da se utvrdi da je ništav ugovor koji su sa prvotuzženim zaključili apelanti, jer je tužiteljica pravna prednica ugovor o kupovini stana već zaključila sa prvotuzženim i stekla pravni osnov za sticanje prava vlasništva na njemu (član 38. stav 1. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima). Vrhovni sud je istakao da, prema sudskoj praksi („Bilten Vrhovnog suda" broj 2/01-43 ugov), ugovor o prodaji stana na kojem je postojalo stanarsko pravo nastao je u času potpisivanja, a obaveza ovjere potpisa ugovornih strana proističe iz tog ugovora i predstavlja način ispunjenja ugovora. Stoga su nasljednici kupca, umrlog nakon zaključenja ugovora, ovlašteni da u parnici zahtijevaju od prodavca da ovjeri potpis na ugovoru i trpi da to učine i nasljednici kupca kako bi se omogućila uknjižba prava vlasništva na stanu.

S tim u vezi, Ustavni sud zapaža da se Vrhovni sud pozvao na svoju sudsku praksu (Presudu broj Gvl-8/01 od 14. januara 2002. godine, a koja je citirana u „Biltenu Vrhovnog suda" broj 2/01-43 ugov) u kojoj je Vrhovni sud, smatrao da nije osnovan stav Kantonalnog suda da sporni ugovor o kupoprodaji stana nije pravno valjan, jer mu nedostaje ovjera potpisa ugovarača u nadležnom sudu tj. da nije u skaldu sa odredbama člana 9. Zakona o prometu nepokretnosti. Naime, Vrhovni sud je analizirajući Zakon o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo, kao *lex specialis* za razrješenje konkretne pravne situacije, zaključio da iz odredaba čl 29, 30, i 33. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo „jasno slijedi da se ugovori o prodaji zaključeni na temelju odredaba ovog zakona, u pogledu forme kao uslova punovažnosti, jasno razlikuju od klasič-

nih ugovora o prometu nepokretnosti. Čim je, naime, ovaj ugovor sklopljen, dakle, samo potpisan od strane ugovornih strana, kupcu prestaje svojstvo nosioca stanarskog prava (član 33.), dakle već u tom času ugovor proizvodi pravne efekte, što ne bi mogao biti slučaj da nije već toga časa punovažno nastao. Potpisani ugovor se dostavlja nadležnom pravobraniocu na potvrdu i ako pravobranilac nade da cijena stana nije utvrđena saglasno zakonu, a stranke ne prihvate da ugovor dopune, pravobranilac je ovlašten da tužbom koju mora podnijeti u određenom roku zatraži poništenje ugovora (član 29), a ovakvo postupanje pravobranioca ne bi bilo potrebno da ugovor već nije punovažan (ne bi se moglo zahtijevati poništenje nepostojećeg ništavog ugovora). Konačno, iz odredaba člana 30. navedenog zakona slijedi da su ugovorne strane dužne ovjeriti potpise, dakle, ovjera potpisa nije uvjet punovažnosti ugovora i samog njegovog nastanka, već predstavlja samo način ispunjenja obaveza iz ugovora, da bi se, saglasno pravnim pravilima zemljišnoknjižnog prava, mogla izvršiti uknjižba prava vlasništva kupca, odnosno njegovih nasljednika."

Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da je Vrhovni sud u osporenoj odluci dao jasno i logično obrazloženje i primijenio relevantne odredbe materijalnog prava (Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo) koji je u postupcima koji se tiču otkupa stana *lex specialis* u odnosu na sve druge propise kojima je regulisan promet nepokretnosti. Stoga, prema mišljenju Ustavnog suda, u konkretnom slučaju primjena materijalnog prava ne može se smatrati proizvoljnom.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP 2545/09 od 20. decembra 2012. godine)

Donošenje odluke u razumnom roku

Iako predmetni postupak traje 16 godina, ne postoji povreda prava na pravičan postupak u odnosu na donošenje odluke u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije kada je prekid postupka zbog okončanja vanparničnog i upravnog postupka trajao više od devet godina, te kada su dužini trajanja prije prekida podjednako doprinijeli i apelant i Opštinski sud, a nakon prekida su sudovi postupali u razumnom roku.

Iz obrazloženja:

Prema konzistentnoj praksi Evropskog suda i Ustavnog suda, razumnost dužine trajanja postupka mora se ocjenjivati u svjetlu okolnosti pojedinog predmeta, vodeći računa o kriterijima uspostavljenim sudskom praksom Evropskog suda, a naročito o složenosti predmeta, ponašanju strana u postupku i nadležnog suda ili drugih javnih vlasti, te o značaju koji konkretna pravna stvar ima za apelanta (vidi, Evropski sud, *Mikulić protiv Hrvatske*, aplikacija broj 53176/99 od 7. februara 2002. godine, Izvještaj broj 2002-I, stav 38).

Apelant je pokrenuo parnični postupak protiv tuženih radi predaje u posjed predmetne nekretnine, odnosno isplate naknade štete za oduzetu nekretninu 22. oktobra 1996. godine, a predmetni postupak još uvijek nije okončan. Dakle, relevantni period koji će Ustavni sud razmatrati je 16 godina.

Ustavni sud smatra da se u konkretnom slučaju radi o složenom postupku.

U vezi sa apelantovim ponašanjem, Ustavni sud zapaža da je apelant u periodu prije prekida postupka u navedenoj parnici doprinio dužini trajanja predmetnog postupka, jer je, nakon što je 10. aprila 1998. godine postalo pravosnažno rješenje kojim se Osnovni sud u Mostaru oglasio mjesno nenadležnim, dostavio mjesno nadležnom sudu uređenu tužbu tek nakon dvije godine (25. februara 2000. godine). Nakon što je postupak nastavljen, apelant nije preduzimao nikakve radnje koje su mogle uticati na dužinu predmetnog postupka.

U odnosu na doprinos Općinskog suda, Ustavni sud uočava da je Opštinski sud nakon što je apelant podnio tužbu 16. decembra 1996. godine dostavio tužbu tuženim na odgovor tek nakon godinu

dana (24. novembra i 23. decembra 2007. godine). Ustavni sud dalje zapaža da je Opštinski sud, nakon što je apelant dostavio uređenu tužbu, u 2000. i 2001. godini zakazao i održao više ročišta u kratkim vremenskim razmacima, a dva ročišta su bila odložena bez krivice suda i parničnih stranaka (Služba za nekretnine nije dostavila traženi spis). Nakon što je predmetni postupak prekinut rješenjem od 26. aprila 2001. godine, prekid postupka je trajao više od devet godina (Opštinski sud je, odlučujući o apelantovom prijedlogu za nastavak postupka donio rješenje o nastavku prekinutog parničnog postupka 18. maja 2007. godine). Međutim, prekid postupka je trajao do 16. oktobra 2009. godine s obzirom da su tuženi protiv navedenog rješenja izjavili žalbu Kantonalnom sudu, a potom i reviziju Vrhovnom sudu. Nakon što je postupak nastavljen, Opštinski sud je održao veći broj ročišta, te preduzimao procesne radnje u razumnim rokovima i donio odluku u roku od osam mjeseci od zakazivanja pripremnog ročišta u nastavljenom postupku. Takođe, postupak po žalbi je okončan u razumnom roku (godina dana), a postupak pred Vrhovnim sudom, iako još uvijek nije okončan, je u okvirima razumnog roka.

Imajući u vidu navedeno, iako parnični postupak u predmetu predaje u posjed nekretnine i naknade štete traje 16 godina, kod činjenice da je prekid postupka do pravosnažnog okončanja vanparničnog i upravnog postupka trajao više od devet godina, te kada su dužni trajanja postupku prije prekida podjednako doprinijeli i apelant i Opštinski sud, kao i da su nakon prekida postupka sudovi postupali u razumnom roku, Ustavni sud smatra da apelantovi navodi nisu osnovani.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP 2926/09 od 20. decembra 2012. godine)

Postoji kršenje prava na suđenje u "razumnom" roku kao jednog od segmenata prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije u situaciji kada postupak, koji nije složen, pred Opštinskim sudom prema raspoloživim podacima još uvijek nije okončan ni nakon više od 10 godina, pri čemu apelant svojim ponašanjem nije uticao na dužinu postupka, a u odgovoru na apelaciju nije ponudeno racionalno opravdanje za pasivnost suda u predmetnom postupku.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud prije svega smatra neophodnim podsjetiti da su apelanti, u smislu člana 19. stav 5. Pravila Ustavnog suda, dužni obavijestiti Ustavni sud o svim promjenama pravnog i činjeničnog stanja u vezi s apelacijom, koje su se desile nakon podnošenja apelacije. Međutim, Ustavni sud ukazuje da u konkretnom slučaju apelant nije obavijestio Ustavni sud da li je u međuvremenu Opštinski sud donio odluku povodom njegove tužbe, odnosno nije obavijestio Ustavni sud da je predmetni postupak okončan. S obzirom na navedeno Ustavni sud će, rukovodeći se odredbom člana 32. Pravila Ustavnog suda, dužinu predmetnog postupka cijeliti isključivo prema navodima apelanta i raspoloživim dokazima iz spisa.

U vezi s tim Ustavni sud zapaža da je apelant tužbom Opštinskom sudu 21. oktobra 2002. godine pokrenuo predmetni parnični postupak, a postupak, prema stanju spisa, još uvijek nije okončan. Dakle, relevantni period koji Ustavni sud treba uzeti pri razmatranju dužine predmetnog postupka je period nešto duži od 10 godina.

Ustavni sud zapaža da se u konkretnom slučaju tužbeni zahtjev odnosi na naknadu štete, te da se, s obzirom na činjenice koje je trebalo utvrditi i dokaze koje je trebalo provesti, u konkretnom slučaju ne može govoriti o složenom predmetu. Ustavni sud još zapaža da apelant u okviru pokrenutog parničnog postupka traži od tuženog isplatu naknade na ime materijalne štete, koja je nastala na apelantovom vozilu usljed saobraćajne nezgode koju je skrivio osiguranik tuženog, pa se, može zaključiti da je predmetni postupak značajan za apelanta.

Ustavni sud dalje zapaža da je apelant pokrenuo parnični postupak u oktobru 2002. godine, da je Opštinski sud u oktobru 2010.

godine održao pripremno ročište, dakle nakon osam godina od podnošenja tužbe, da je glavnu raspravu zakazao za novembar 2010. godine, što je zapravo sve što je prema stanju spisa Opštinski sud i uradio u predmetnom postupku. Cijeneći navedeno kao i činjenicu da apelant ni na koji način nije doprinio dužini predmetnog postupka, a da Opštinski sud u odgovoru na apelaciju nije ponudio racionalne razloge kako bi opravdao neaktivnost u predmetnom postupku za Ustavni sud je to sasvim dovoljno da zaključi da dužina predmetnog parničnog postupka ne zadovoljava standarde iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Na osnovu izloženog, Ustavni sud zaključuje da dužina predmetnog postupka ne zadovoljava zahtjev "razumnog" roka iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, te da postoji kršenje apelantovog prava na suđenje u "razumnom" roku kao jednog od segmenata prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

U vezi sa pitanjem isplate naknade na ime nematerijalne štete, u skladu sa praksom Ustavnog suda, koju je apelant tražio, zbog neodlučivanja Opštinskog suda o njegovom tužbenom zahtjevu, Ustavni sud zapaža da prema članu 76. stav 2. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može izuzetno, na apelantov zahtjev, odrediti naknadu na ime nematerijalne štete. Međutim, kao što je navedeno, dodjeljivanje kompenzacije, zbog utvrđene povrede određenih ustavnih prava, predstavlja izuzetak, a ne pravilo, pa s obzirom na navedeno, Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju nalaganje Opštinskom sudu da bez daljnjeg odlaganja okonča prvostepeni postupak odgovarajuća satisfakcija za apelanta.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP 669/10 od 20. decembra 2012. godine)

Postoji povreda prava na suđenje u razumnom roku, budući da parnični postupak povodom apelantkinjine tužbe radi utvrđenja njenog doprinosa zajedničkoj bračnoj tekovini traje devet godina i da nije okončan ni u vrijeme donošenja odluke Ustavnog suda. Takvo neopravdano trajanje ukupnog postupka može da se isključivo pripíše ponašanju nadležnog Opštinskog suda, a taj sud nije dao razloge koji bi mogli da se smatraju razumnim i objektivnim za ovako dugo trajanje postupka.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud podsjeća da opterećenost velikim brojem predmeta i stalne promjene referenata, odnosno sudija koje rade na predmetima ne može da prihvati kao opravdanje, budući da su države ugovornice Evropske konvencije dužne da organizuju administrowanje pravde na takav način da sudovi ispunjavaju zahtjeve iz člana 6 Evropske konvencije. Istina, sud je naveo da je za spis uvijek bio zadužen neki od sudija. Međutim, ne može da se prihvati kao opravdanje za dužinu postupka to što ovaj sud od tog vremena nikad nije imao potreban broj sudija, a ima veoma veliki broj neriješenih predmeta u odnosu na broj sudija. Dalje, prema praksi Evropskog suda za ljudska prava, države ugovornice nisu odgovorne u slučaju privremenog zaostatka svojih sudova pod uslovom da preduzmu odgovarajuće mjere da se takva vanredna situacija popravi (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *Zimmermann i Steiner protiv Švajcarske*, presuda od 13. jula 1983. godine, serija A broj 66, st. 25-32). U vezi sa ovim principima, Ustavni sud smatra da Opštinski sud nije dao zadovoljavajuće obrazloženje zbog čega je trebalo da postupak traje devet godina i da još nije okončan, te da je postupak, u situaciji kad je usvojen predlog za povraćaj u pređašnje stanje, vraćen na početak.

Stoga, navodi Opštinskog suda dati u odgovoru na apelaciju da taj sud „nikad nije imao potreban broj sudija, a da ima veoma veliki broj neriješenih predmeta u odnosu na broj sudija” ne može biti opravdanje za to da postupak traje duže od devet godina u predmetu koji ne može da se ocijeni kao složen i kad se iz predočenog ne može da zaključi da je apelantkinja svojim ponašanjem na bilo koji način doprinijela dužini postupka. Ovo tim prije što postupak

u konkretnom slučaju, u vremenu od usvajanja predloga za povraćaj u predašnje stanje 2001. godine, Opštinski sud nije preuzeo niti jednu procesnu radnju koja bi vodila okončanju postupka. Najzad, Opštinski sud, osim nepopunjenosti suda i velikog broja neriješenih predmeta, nije ponudio niti jedan drugi razlog koji bi mogao da se smatra razumnim i objektivnim opravdanjem za ovako dugo trajanje postupka.

Takođe, Ustavni sud naglašava da je za pravni sistem od fundamentalne važnosti vođenje postupka u okviru razumnog vremena, jer svako nepotrebno odugovlačenje često dovodi do, *de facto*, lišavanja pojedinca njegovih prava i gubitka djelotvornosti i povjerenja u pravni sistem. Konačno, ovakvo postupanje suda u konkretnom postupku, koje je opisano u prethodnim tačkama ove odluke, ne može da se smatra relevantnim da bi se opravdalo nedonošenje konačne odluke u konkretnom predmetu koji nije naročito složen.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP 1422/07 od 14. oktobra 2009. godine)

Postoji povreda prava na donošenje odluke u razumnom roku iz člana II/3e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6 stav 1 Evropske konvencije kada je postupak povodom tužbenog zahtjeva vezanog za potraživanja iz radnog odnosa trajao ukupno četiri godine i sedam mjeseci pri čemu Opštinski sud, pred kojim je postupak trajao četiri godine i dva i po mjeseca, osim pozivanja na veliki broj predmeta u radu, nije dao nikakvo opravdanje za potpunu četvorogodišnju neaktivnost u sporu iz radnog odnosa koji je po zakonskoj odredbi hitan.

Iz obrazloženja:

U odnosu na apelantove navode o povredi prava na pravično suđenje i prava na imovinu zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava, Ustavni sud ukazuje da, prema praksi Evropskog suda i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi, Evropski sud, *Protnina protiv Rusije*, Odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je uopšteno zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi, Evropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li je eventualno došlo do povrede ili zanemarivanja ustavnih prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te da li je primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska. Dakle, u okviru apelacione nadležnosti Ustavni sud se bavi isključivo pitanjem eventualne povrede ustavnih prava ili prava iz Evropske konvencije u postupku pred redovnim sudovima, pa će u konkretnom slučaju Ustavni sud ispitati da li je postupak u cjelini bio pravičan u smislu člana 6 stav 1 Evropske konvencije, odnosno da li je prekršeno pravo na imovinu (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP 20/05 od 18. maja 2005. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 58/05).

Vezano za ove apelacione navode, Ustavni sud ukazuje da je u svojoj Odluci broj AP 1995/08 od 14. septembra 2010. godine (vidi, Ustavni sud, odluka o dopustivosti, dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba) već razmatrao isto pravno pitanje i zaključio da je *Kantonalni sud dao jasno obrazloženje koje je utemeljeno na odredbama Zakona o radnim odnosima i platama službenika organa uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine, koji je jedini relevantan propis u skladu sa kojim je tužena bila dužna isplaćivati plate vojnim licima, kao i odredbama Privremenog pravilnika o plaćama i drugim novčanim primanjima profesionalnih vojnih lica, službenika i namještenika FMO koji je u spornom periodu na koji se apelant poziva bio na snazi i koji se primjenjivao na sve pripadnike Oružanih snaga FBiH, kako na pripadnike Armije Bosne i Hercegovine, tako i na pripadnike Hrvatskog vijeća obrane.*

S obzirom na to da je i u apelantovom slučaju Kantonalni sud dao detaljno obrazloženje zašto je odbio apelantovo potraživanje po osnovu razlike plata za utuženi period, pozivajući se na odredbe Pravilnika o platama i drugim novčanim primanjima profesionalnih vojnih lica, službenika i namještenika FMO od 21. maja 1998. godine, kojim su razrađene odredbe Zakona o radnim odnosima i platama službenika organa uprave u FBiH, koji se primjenjivao na sve pripadnike Oružanih snaga Federacije BiH, Ustavni sud se umjesto posebnog obrazloženja ove odluke u pogledu apelacionih navoda poziva na obrazloženje i razloge navedene u Odluci broj AP 1995/08.

S obzirom na navedeno, Ustavni sud zbog istih razloga smatra da su apelacioni navodi vezani za povredu ustavnih prava iz člana II/3e) Ustava Bosne i Hercegovine i prava iz člana 6 stav 1 Evropske konvencije, te člana II/3k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1 Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju neosnovani.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP 2107/08 od 7. aprila 2011. godine)

Povrijeđeno je pravo na pravičan postupak u odnosu na donošenje odluke u razumnom roku iz člana II/3e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije kada je prvostepeni upravni organ o apelantovom zahtjevu, i uz apelantove žalbe zbog ćutanja administracije, riješio tek nakon četiri godine i tri mjeseca, što se u potpunosti može staviti na teret upravnim organima, a posebno prvostepenom upravnom organu, koji nisu dali razumno i objektivno opravdanje za takvo kašnjenje. U odnosu na ponašanje Kantonalnog suda, Ustavni sud zaključuje da je taj sud povodom apelantovih tužbi rješavao u roku koji se može smatrati razumnim.

Nema povrede prava na pravično suđenje u odnosu na ostale aspekte prava na pravično suđenje s obzirom na to da u obrazloženjima osporenih odluka Ustavni sud nije našao proizvoljnost u pogledu primjene materijalnog prava. Takođe, Ustavni sud zaključuje da su neosnovani apelantovi navodi o diskriminaciji u predmetnom postupku iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije u vezi sa pravom na socijalno osiguranje iz člana 9. Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima jer je Sporazum koji je primijenjen u konkretnom slučaju rezultat ustavne i zakonske regulative penzijskog sistema u Bosni i Hercegovini, a čijom je primjenom nužno došlo do razlika u pojedinačnim mjesečnim iznosima penzija.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP 759/08 od 9. februara 2011. godine)

Postoji kršenje prava na suđenje u „razumnom roku” kao segment prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije kada postupak koji je jednostavan pred Osnovnim sudom još uvijek nije okončan ni nakon šest godina i četiri mjeseca prvenstveno zbog toga što Osnovni sud nije kontrolisao i upravljao postupkom, kako je to procesnim zakonom propisano, pružajući svoju pasivnost nemogućnošću apelanta da dostavi tražene podatke, prebacujući na taj način preveliki teret na apelanta.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP 812/10 od 20. decembra 2012. godine)

PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE I KAŽNJAVANJA SAMO NA OSNOVU ZAKONA

Ne postoji povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije kada sud u skladu sa zakonskom odredbom apelantu i njegovom braniocu dostavi na uvid u audio i audio-vizuelne zapise koji u cjelini i doslovno sadrže kompletan tok suđenja umjesto pisanog zapisnika, a u okolnostima konkretnog slučaja nema ništa drugo što bi upućivalo na zaključak da je to uticalo na efektivno ostvarivanje

prava na odabranu, te kada razlozi i obrazloženja o postojanju krivičnog dijela i krivične odgovornosti u skladu sa važećim zakonom ne ostavljaju utisak proizvoljnosti i arbitrarne primjene prava.

Ne postoji povreda pravila kažnjavanja samo na osnovu zakona predviđenog članom 7. Evropske konvencije, jer stav 2. tog člana predviđa izuzetke kada se radi o predmetima koji se tiču ratnih zločina i zločina kršenja međunarodnog humanitarnog prava, koje su prihvatili „civilizovani narodi“, a apelantov slučaj upravo predstavlja izuzetak od pravila iz stava 1. člana 7. Evropske konvencije. Imajući u vidu i primjenu člana 4a. Krivičnog zakona BiH u vezi s članom 7. stav 1. Evropske konvencije, u konkretnom slučaju primjena Krivičnog zakona BiH u postupku pred Sudom BiH ne predstavlja kršenje člana 7. Evropske konvencije.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud najprije podsjeća da su osporene presude Suda BiH u ovom predmetu već bile predmet preispitivanja pred Ustavnim sudom u Odluci o dopustivosti i meritumu broj AP-2751/09 od 10. oktobra 2012. godine (dostupna na web stranici Ustavnog suda, www.ustavnisud.ba). Naime, navedene presude su osporavane zbog povrede prava iz čl. 6. i 7. Evropske konvencije. Stoga se Ustavni sud, u pogledu navoda iz predmetne apelacije, a kojim se, gotovo na identičan način pokreću pitanja u vezi sa povredom prava iz člana 6. i 7. Evropske konvencije poziva na razloge i obrazloženje iz navedene odluke.

Naime, u predmetnoj apelaciji apelant tvrdi da mu je pravo na pravično suđenje povrijeđeno jer Sud BiH nije sastavljao i dostavljao odbrani pismene zapisnike, već audio i audio-vizuelne zapise sa glavnog pretresa, a zbog čega mu je povrijeđeno pravo na odbranu. U naprijed citiranoj Odluci, a u vezi sa sličnim navodima Ustavni sud je ukazao (vidi, Odluka broj AP-2751/09, tačka 40): „*da je prvostepeni sud odluku o snimanju glavnog pretresa na audio i videozapis donio na osnovu odredbe člana 155. ZKPBiH, koja ne zahtijeva vođenje zapisnika sa glavnog pretresa, da se vodi u pisanom obliku, tj. koji predviđa metodu snimanja audio ili vizuelnim sredstvima, a kojim su doslovno i tačno zabilježeni snimci toka glavnog pretresa i koji su bili dostupni objema stranama u postupku*“. Nadalje, ukazano je da su: „*apelanti imali mogućnost da iznesu svoju odbranu lično i uz pomoć branilaca, zatim da predlažu izvođenje dokaza, između ostalog i saslušanje svjedoka, što su i činili. Takođe su imali priliku da ispituju sve dokaze optužbe, da ih ospore, te da osporavaju i način na koji su sudovi ocijenili dokaze*“. Shodno navedenom, zaključeno je da su navodi apelantata u ovom dijelu neosnovani.

Ustavni sud smatra da ni u apelantovoj situaciji nema ništa što bi upućivalo na zaključak da mu je zbog nepostojanja pisanih zapisnika sa svih održanih ročišta za glavni pretres povrijeđeno pravo na odbranu. Naime, apelant ne osporava da su CD dostavljeni i njemu i braniocu koji je advokat i koji ga je zastupao u toku cijelog postupka, odnosno ničim ne dovodi u pitanje i navod Suda BiH da je na CD vjerno zabilježen glavni pretres. Shodno navedenom, Ustavni sud se u cjelini poziva na naprijed naveden razloge i obrazloženja iz Odluke broj AP-2751/09, te zaključuje da su apelantovi navodi u ovom dijelu neosnovani.

Nadalje, apelant tvrdi da mu je pravo na pravično suđenje povrijeđeno jer je pri utvrđivanju njegove krivične odgovornosti primijenjen koncept udruženog zločinačkog poduhvata. U citiranoj Odluci broj AP-2751/09, Ustavni sud je u vezi sa navodima kojim je osporavana primjena ovog koncepta pri utvrđivanju krivične odgovornosti ukazao (vidi, tačku 41). „*...da je sud prihvatio koncept da je udruženi zločinački poduhvat kao oblik krivične odgovornosti sadržan u odredbama člana 180. stav 1. i člana 29. KZBiH, jer se cjelokupna situacija u logoru Omarska može pravno okvalificirati kao sistem organiziranog saizvršilaštva koji je postojao tokom cijelog egzistiranja samog logora*“ Nadalje, Ustavni sud je ukazao da u osporenim presudama nisu izostala jasna i precizna obrazloženja iz kojih proizilazi na koji način su apelanti doprinijeli održavanju ovog sistema, te u čemu se sastoji njihov doprinos u njegovom održavanju, a u

čemu su iskazali odlučnost i upornost. Shodno navedenom, Ustavni sud je zaključio i da su navodi apelanta u ovom dijelu neosnovani.

Ustavni sud smatra da ni u apelantovoj situaciji ne postoji ništa što bi upućivalo na drugačiji zaključak od naprijed citiranog. Naime, i u odnosu na apelanta Sud BiH se pri utvrđivanju krivične odgovornosti pozvao na član 180. stav 1. u vezi sa članom 29. KZ BiH, detaljno je obrazložio u čemu se sastoji apelantovo učešće i doprinos održavanju sistema uspostavljenog u logoru Omarska, u kom je vršio dužnost vođe straže, te da, iako to ne bi bilo lako, ali ne i neizvodljivo, apelant se nikad nije isključio iz navedenog sistema. Shodno navedenom, Ustavni sud se i u ovom dijelu poziva na razloge i obrazloženja iz Odluke broj AP-2751/09 te zaključuje da su apelantovi navodi neosnovani.

Ustavni sud zaključuje da su apelantovi navodi o povredi prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije neosnovani.

U vezi sa kažnjavanjem samo na osnovu zakona, apelantovi navodi u suštini se svode na tvrdnju da se trebao primijeniti KZ SFRJ kao zakon koji je važio u vrijeme izvršenja krivičnog djela, kao i da je ovaj zakon bio blaži, te da primjena KZ BiH predstavlja retroaktivnu primjenu krivičnog zakona. Takođe, apelant tvrdi i da primjena koncepta „udruženi zločinački poduhvat“ predstavlja povredu principa o zabrani retroaktivne primjene prava jer ovaj oblik odgovornosti nije bio propisan KZ SFRJ. Najzad, pozivajući se na stav Suda BiH u predmetu Kurtović o primjeni KZ SFRJ, apelant tvrdi da je i diskriminisan.

Ustavni sud podsjeća da je u naprijed citiranoj Odluci o dopustivosti i meritumu broj AP-2751/09 razmatrajući navode koji su u odnosu na presude koje su predmet osporavanja i u konkretnom slučaju a kojim je takođe pokretano pitanje primjene KZ SFRJ ili KZ BiH, blažeg zakona, te retroaktivne primjene prava ukazao (vidi, Odluka broj AP-2751/09, tačka 43): „*...da je istovjetna pravna pitanja Ustavni sud razmatrao i u Odluci AP 519/07 od 29. januara 2010. godine (Odluka o dopustivosti i meritumu dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba). U toj odluci Ustavni sud je obrazložio primjenu člana 7. Evropske konvencije. Između ostalog, Ustavni sud je zaključio da član 7. Evropske konvencije objedinjuje princip da samo zakon može ustanoviti krivično djelo i propisati kaznu (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), da kažnjiva djela i važeće kazne moraju biti jasno ustanovljeni zakonom, zatim da ipak, koliko god pravne norme krivičnog prava bile jasno definirane, postoji i neizbježno sudska tumačenje. Nadalje, Ustavni sud je ukazao da je (vidi, Odluka broj AP-2751/09, tačka 44). „*...u Odluci AP 519/07 Ustavni sud je u tački 69, analizirajući noviju praksu Suda BiH o primjeni KZ SFRJ, istakao da, „naime, u citiranoj presudi i Sud BiH konstatuje (vidi tač. 120. i 121. predmet Kurtović, a na koju u konkretnom slučaju apelant ukazuje) da je član 4a. Krivičnog zakona BiH primjenjiv na krivično djelo zločina protiv čovječnosti, kao krivično djelo po opštim principima međunarodnog prava, učinjeno u vrijeme kada je bio na snazi preuzeti Krivični zakon, jer taj zakon uopšte nije propisivao ovo krivično djelo. U vezi s tim, Sud BiH je istakao da je potrebno direktno primijeniti član 7. stav 2. Evropske konvencije koja se na osnovu člana II/2. Ustava Bosne i Hercegovine direktno primjenjuje u Bosni i Hercegovini i ima prioritet nad svim drugim zakonima. Takođe je naveo da, imajući u vidu i primjenu člana 4a. Krivičnog zakona BiH u vezi sa članom 7. stav 1. Evropske konvencije, zaključuje da u konkretnom slučaju primjena Krivičnog zakona BiH u postupku pred Sudom BiH ne predstavlja kršenje člana 7. Evropske konvencije“. Rukovodeći se navedenim principima, Ustavni sud je ukazao (vidi, Odluka broj AP-2751/09, tačka 45): „Imajući u vidu da je i osporena presuda zasnovana na odredbama člana 4.a KZBiH u vezi sa članom 7. Evropske konvencije, te da su apelanti proglašeni krivim za krivično djelo zločina protiv čovječnosti, koje je učinjeno u vrijeme kada je na snazi bio KZSFRJ, koji uopće, kako je to već navedeno, nije propisivao predmetno krivično djelo, Ustavni sud se u pogledu žalbenih navoda apelantata umjesto posebnog obrazloženja ove odluke poziva na obrazloženje i razloge navedene u Odluci broj AP 519/07 od**

29. januara 2010. godine, jer se u cijelosti odnose i na ovu odluku, te zaključuje, podržavajući i stavove Evropskog suda u predmetu koji je sa ovog aspekta pokretao gotovo identična pravna pitanja (vidi Evropski sud, *Boban Šimšić protiv Bosne i Hercegovine* od 10. aprila 2012. godine, aplikacija 51552/10, tačke 21-25), da u postupku koji je okončan osporenim presudama nije došlo do povrede prava apelanata garantiranih članom 7. Evropske konvencije⁷.

Imajući u vidu da je i u konkretnom slučaju apelant proglašen krivim za krivično djelo zločin protiv čovječnosti koje je učinjeno u vrijeme kad je bio na snazi KZ SFRJ, koji nije propisivao predmetno krivično djelo, Ustavni sud se, u pogledu apelantovih žalbenih navoda o primjeni KZ SFRJ kao zakona koji je važio u vrijeme izvršenja krivičnog djela i koji je blaži, te o retroaktivnoj primjeni prava, umjesto posebnog obrazloženja, poziva na naprijed navedena obrazloženja i razloge iz Odluke broj AP-2715/09.

Ustavni sud zaključuje da u postupku koji je okončan osporenim presudama nije došlo do povrede apelantovih prava garantovanih članom 7. Evropske konvencije.

Apelant je istakao i da smatra da je zbog retroaktivne primjene KZ BiH, kao i koncepta „udruženi zločinački poduhvat” povrijeđen ustavni princip iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine. S tim u vezi apelant je ukazao i na presudu Suda BiH u predmetu Kurtović.

S obzirom da se apelantovi navodi o povredi ustavnog principa o zabrani diskriminacije u suštini svode na tvrdnje koje su ispitane u odnosu na povredu garancija ustanovljenih članom 7. Evropske konvencije i za koje je utvrđeno da su neosnovani, Ustavni sud smatra da nema potrebe da ih posebno ispituje u vezi sa povredom garancija iz člana 7. Evropske konvencije u vezi sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine. Najzad, u vezi sa izričitim ukazivanjem na presudu u predmetu Kurtović, Ustavni sud primjećuje da je u ovom slučaju radilo, pored ostalog, o osudi za krivično djelo ratni zločin protiv civilnog stanovništva a koje je bilo propisano kao krivično djelo i u KZ SFRJ kao zakonu koji je važio u vrijeme izvršenja djela, a što nije slučaj sa krivičnim djelom zločin protiv čovječnosti za koje je apelant oglašen krivim.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP-2947/09 od 20. decembra 2012. godine)

PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE I PRAVO NA IMOVINU

U predmetnom izvršnom postupku, zbog toga što su redovni sudovi proizvoljno primijenili materijalno pravo, prilikom odlučivanja o žalbi na rješenje o izricanju novčane kazne zbog neizvršenja rješenja o izvršenju i žalbi protiv rješenja o odbijanju apelantkinjinog predloga za promjenu sredstva izvršenja, povrijeđeno je apelantkinjino pravo na pravično suđenje. Takođe postoji povreda apelantkinjinog prava na pravično suđenje i imovinu iz člana II/3e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 6. stav 1. Evropske konvencije i člana 1. Protokola broj 1. uz Evropsku konvenciju u situaciji kad redovni sudovi u periodu dužem od osam godina nisu izvršili pravosnažno rješenje o izvršenju.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud dodaje i da je Evropski sud za ljudska prava u predmetu *Hornsby* takođe naglasio da „*efektivna zaštita učesnika u takvom postupku i povraćaj legaliteta pretpostavlja obavezu upravnih organa da ispoštuju presudu suda*” (vidi stav 41 navedene odluke). Na kraju, Ustavni sud podsjeća da je u navedenom predmetu Evropski sud za ljudska prava odlučio da je član 6. stav 1. Evropske konvencije bio prekršen upravo zato što vlasti nisu poštovale izvršene sudske presude.

Iz navedenog je vidljivo da postoji izgrađena praksa u pogledu toga da neizvršavanje pravosnažnih sudskih odluka predstavlja povredu prava na pravično suđenje. U konkretnom slučaju apelantkinja je podnijela predlog za izvršenje na izvršenikovu novčanim sredstvima, te je sud donio Rješenje o izvršenju, a zatim Rješenje, kojim je odbijen izvršenikov prigovor, te je u cijelosti ostavljeno na snazi rješenje od 24. avgusta 2000. godine. Iz stanja spisa dalje pro-

izilazi da izvršenik protiv rješenja o odbijanju prigovora nije izjavio žalbu premda je, shodno pouci o pravnom lijeku i članu 8 ranijeg Zakona o izvršnom postupku, koji je važio u vrijeme navedenih rješenja, imao tu mogućnost. S obzirom na to da se izvršenik nije koristio ovim svojim pravom nesporno je da je rješenje o izvršenju postalo pravosnažno. Takođe je nesporno da predmetno rješenje nije izvršeno do danas, dakle u periodu dužem od osam godina, mada je izvršenik banka koja nesporno ima sredstava na računu.

Dalje, Ustavni sud zapaža da je apelantkinja, s ciljem da ostvari svoja potraživanja, podnijela predlog sudu za donošenje rješenja o izricanju novčanih kazni izvršeniku (pravnom i odgovornom licu), u smislu člana 17. novog Zakona o izvršnom postupku, te da je prvostepeni sud zbog neizvršenja rješenja o izvršenju novčano kaznio izvršenika, ostavio mu novi rok od 15 dana za izvršenje rješenja, te mu zaprijetio izricanjem nove kazne u povećanom iznosu ukoliko ne postupi po rješenju. Izvršenikov prigovor protiv ovog rješenja odbijen je kao neosnovan Rješenjem Osnovnog suda, kao i predlog tražioca izvršenja za izmjenu sredstva izvršenja (na gotovom novcu u prostorijama i blagajni izvršenika).

Međutim, Ustavni sud zapaža da je prilikom odlučivanja o žalbi apelantkinje i izvršenika Okružni sud očigledno proizvoljno primijenio pravo i onemogućio apelantkinji da namiri svoja potraživanja po osnovu pravosnažnog rješenja o izvršenju. Naime, budući da se žalba odnosila na Rješenje (o odbijanju prigovora na rješenje o kažnjavanju i predloga za promjenu sredstva izvršenja), sud je mogao da odlučuje samo o sudbini rješenja o odbijanju prigovora, odnosno rješenja o novčanom kažnjavanju izvršenika. Suprotno tome Okružni sud je, mimo ovlaštenja koja je imao po ZIP-u, odnosno po odredbama Zakona o parničnom postupku koje se shodno odredbama člana 21. ZIP-a primjenjuju i u izvršnom postupku, izvršenikovu žalbu protiv rješenja o kažnjavanju odnosno o odbijanju prigovora - tretirao kao žalbu protiv rješenja o izvršenju od 24. avgusta 2000. godine, premda je predmetno rješenje postalo pravosnažno.

Dalje, Okružni sud se u svojoj odluci *de facto* uopšte nije osvrnuo na sudbinu rješenja o kažnjavanju već je praktično izvršio izmjenu rješenja o izvršenju tako što ga je preinačio u pogledu kamata na troškove parničnog i izvršnog postupka. Svoju odluku sud je zasnovao na odredbi člana 22a Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o utvrđivanju i načinu izmirenja unutrašnjeg duga RS-a. Međutim, Ustavni sud zapaža da se na apelantkinjinu situaciju predmetna odredba uopšte ne može da se primijeni, prevashodno zbog toga što predmetna odredba tretira troškove parničnog postupka i troškove izvršenja utvrđene u izvršnom postupku „*iz budžeta Republike Srpske*”, a u ovom predmetu se u poziciji izvršenika pojavljuje „*Hipo Alpe Adria Bank*” AD Banja Luka. Takođe, rješenje o izvršenju, kojem su apelantkinji na osnovu pravosnažne presude priznate i zakonske zatezne kamate na troškove parničnog postupka te dosudene i kamate na troškove izvršnog postupka, doneseno je 2000. godine, a odredba člana 22a navedenog zakona je stupila na snagu 2006. godine. Iz navedenih razloga je nesporno da je u ovom dijelu (odluke o kamatama) Okružni sud očigledno proizvoljno primijenio materijalno pravo na apelantkinjinu štetu, mijenjajući u žalbenom postupku pokrenutom protiv rješenja o kažnjavanju pravosnažno rješenje o izvršenju koje nije, niti može (s obzirom na njegovu pravosnažnost) da bude, predmet konkretnog žalbenog postupka.

Dalje, sudovi su odbili apelantkinjin predlog da se izmijeni sredstvo izvršenja (na gotovom novcu u prostorijama i blagajni izvršenika umjesto na računu izvršenika) pozivanjem na odredbu člana 8. stav 3. ZIP-a sa obrazloženjem da je promjena sredstva izvršenja dozvoljena samo ako izvršenje „*na određenom predmetu ili sredstvu ne može da se sprovede*”, a u konkretnom slučaju, po mišljenju suda, izvršenje može da se sprovede na računu izvršenika. U vezi s tim Ustavni sud ponovo naglašava stav o iluzornosti sudskog sistema u kom se dozvoljava da konačne, izvršne sudske odluke ostanu neizvršene. U kontekstu navedenog Ustavni sud smatra da je namjera zakonodavca prilikom donošenja ZIP-a bila upravo da se stvori što

efikasniji sistem za izvršenje pravosnažnih odluka u skladu sa zahtjevima člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Stoga, u situaciji kad se pravosnažno rješenje o izvršenju ne izvršava više godina, bez obzira na činjenicu da je izvršenik banka koja na računu ima sredstava i koja nesporno svakodnevno posluje preko svog računa, navedena odredba člana 8. ZIP treba da se tumači kao namjera zakonodavca da olakša tražiocu namirenje potraživanja a ne, kako je to učinio sud u konkretnoj situaciji, da restriktivnim tumačenjem odredbe onemogućiti apelantkinji namirenje, čime je odlučujući o apelantkinjinom zahtjevu takođe proizvoljno primijenio materijalno pravo na njenu štetu.

Ustavni sud zapaža da ni odredba člana 175. ZIP-a koja reguliše da „banka koja ne postupi u skladu sa rješenjem o izvršenju u drugim sudskim nalogima, odgovara za štetu prouzrokovanu tražiocu izvršenja po opštim pravilima o naknadi štete” s obzirom na postupanje redovnog suda ne garantuje apelantkinji namirenje, odnosno realizovanje potraživanja po osnovu pravosnažnog rješenja o izvršenju. Naime, apelantkinja bi, i pod uslovom da izdjestvuje presudu za naknadu štete zbog postupanja, odnosno nepostupanja banke po rješenju o izvršenju, opet bila u poziciji da ne može da realizuje potraživanje jer ne postoji efektivno pravno sredstvo kojim može da se наложи banci da izvrši presudu u situaciji kad na izvršenikovom računu nesporno ima sredstava na kojim je moguće da se sprovede izvršenje.

Ustavni sud ponavlja da država ima obavezu da sistem izvršenja presuda organizuje tako da on bude djelotvoran kako na nivou prava tako i u praksi, te da država mora da obezbijedi izvršenje presuda bez neopravdanih odgađanja (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Fuklev protiv Ukrajine*, stav 84, presuda od 7. juna 2005. godine). Shodno praksi Evropskog suda za ljudska prava i Ustavnog suda, razumnost trajanja postupka ocjenjuje se u okviru svih okolnosti predmeta, uzimajući u obzir posebno složenost predmeta, ponašanje strana u postupku, s jedne strane, i suda i javnih vlasti, s druge strane, kao i važnost onoga što se za podnosioca aplikacije dovodi u pitanje u sporu (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Vernillo protiv Francuske*, presuda od 20. februara 1981. godine, serija A, broj 198, stav 30; *Zimmermann i Steiner protiv Švajcarske*, presuda od 13. jula 1983. godine, stav 24).

U vezi s tim Ustavni sud ponavlja da u izvršnom postupku, zbog same njegove prirode, treba da se postupa hitno (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Comingersoll S.A. protiv Portugalije*, stav 23, 2000. godina). Navedeno je regulisano i članom 10 ranijeg, odnosno članom 5 važećeg ZIP-a. Stoga, Ustavni sud zaključuje da je dužina izvršnog postupka u apelantkinjinom slučaju, koji traje više od osam godina i koji još uvijek nije okončan, *a priori* nerazumna i njegova dužina bi mogla da se opravda samo u izuzetnim okolnostima. Međutim, u konkretnom slučaju Ustavni sud ne nalazi te izuzetne okolnosti budući da je apelantkinja predlogom za izvršenje tražila samo isplatu troškova parničnog i izvršnog postupka sa kamatama, te se po mišljenju Ustavnog suda, s obzirom da se ne radi o složenom predmetu, te imajući u vidu da apelantkinja nije svojim ponašanjem doprinijela dužini postupka, dužina postupka u konkretnom slučaju može upravo da se pripíše redovnim sudovima.

S obzirom na navedeno, Ustavni sud zaključuje da je u apelantkinjinom slučaju došlo do povrede prava na pravično suđenje iz člana II/3e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Budući da je apelantkinjino potraživanje utvrđeno pravosnažnom presudom kao i pravosnažnim rješenjem o izvršenju, nesporno je da navedena potraživanja predstavljaju apelantkinjinu imovinu. U vezi s tim Ustavni sud podsjeća da shodno praksi Evropskog suda (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Jeličić protiv Bosne i Hercegovine*, presuda od 31. oktobra 2006. godine, stav 48) i sopstvenoj jurisprudenciji nemogućnost izvršenja konačne presude predstavlja miješanje u pravo na mirno uživanje imovine. S obzirom na navedeno, Ustavni sud zaključuje da je u apelantkinjinom slučaju došlo do po-

vrede prava na imovinu iz člana II/3k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1. uz Evropsku konvenciju.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP 3309/06 od 17. marta 2009. godine)

PRAVO NA PRIVATNI I PORODIČNI ŽIVOT I PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

Ne postoji povreda prava na privatni i porodični život iz člana II/3f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije kada je miješanje u privatni i porodični život ostvareno sprovođenjem mjere nadzora i tehničkog snimanja komunikacija, a ta mjera je zasnovana na zakonu koji je dostupan i dovoljno jasan, tako da građanima da odgovarajući nagovještaj u pogledu okolnosti i uslova pod kojim su javne vlasti ovlašćene da preduzmu navedenu mjeru, a u svrhu ostvarivanja legitimnog cilja sprečavanja i otkrivanja krivičnog djela i zaštite prava drugih. Ne postoji povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije kada licu u pitanju nije bila uskraćena mogućnost da se upozna i izjasni o optužnici koju je tužilac, na osnovu sprovedenih dokaza i utvrđenog činjeničnog stanja, u skladu sa zakonskim ovlašćenjem, izmijenio na glavnom pretresu, te kada je postojanje krivičnog djela i krivične odgovornosti utvrđeno dokazima koji su pribavljeni na osnovu zakona i sprovedeni na glavnom pretresu, a licima u pitanju nije bila uskraćena mogućnost da ih u adversarnom postupku preispituju, u pogledu kojih su redovni sudovi dali jasna i precizna obrazloženja, te utvrdili činjenice na osnovu kojih su zasnovali svoje odluke o primjeni materijalnog prava, kako u pogledu postojanja krivičnog djela i krivične odgovornosti, tako i odmjeravanja kazne i naknade zakonom određenih troškova. Sve to na način koji ne dovodi u pitanje pravičnost postupka kao cjelinu niti postoji bilo šta drugo što bi upućivalo na zaključak da postupak sagledan u cjelini nije bio pravičan.

Iz obrazloženja:

Prema stanovištu Evropskog suda, telefonski razgovori, iako izričito nisu navedeni, potpadaju pod pojam *privatnog života* i *korrespondencije* u smislu člana 8 Evropske konvencije (vidi Evropski sud, *inter alia*, *Klass i drugi protiv Njemačke*, presuda od 6. septembra 1978. godine p. 21, stav 41; *Malone protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 2. avgusta 1984. godine, serija A, no. 82, pp. 30-31, stav 64; *Lambert protiv Francuske*, presuda od 24. avgusta 1998. godine, Izvještaji o presudama i odlukama 1998-V, pp. 2238-39, stav 21).

Presretanje telefonskih razgovora predstavlja miješanje javnih vlasti u pravo na poštovanje privatnog života. Ovo miješanje predstavljaće kršenje člana 8. stav 2. Evropske konvencije ukoliko nije u skladu sa zakonom, ukoliko ne slijedi jedan ili više legitimnih ciljeva u smislu člana 8 stav 2 Evropske konvencije i, dodatno, ako nije neophodno u demokratskom društvu (vidi Evropski sud, *Kopp protiv Švajcarske*, presuda od 25. marta 1998. godina, Izvještaji 1998-II, p. 539 stav 50).

Zahtjev da bilo koje miješanje mora biti u skladu sa zakonom u smislu stava 2 člana 8 biće zadovoljen samo kad su ispunjena tri uslova. Prvo, osporene mjere moraju imati osnov u domaćem zakonu. Drugo, domaći zakon mora biti u skladu sa vladavinom prava i dostupan licu u pitanju. Treće, lice koje je pogođeno mjerom mora biti u stanju da predvidi konsekvence koje zakon može imati za njega (vidi Evropski sud, *Kennedy protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 18. maja 2010. godine, stav 151).

Prema stanovištu Evropskog suda, pojam *predvidljivost* u kontekstu presretanja (prisluškivanja) komunikacija ne može se poistovjetiti sa ovim pojmom na drugim poljima (vidi Evropski sud, *Malone*, stav 67; *Leander protiv Švedske*, presuda od 26. marta 1987. godine, stav 51, *Association for European Integration protiv Bugarske*, stav 79). Pitanje predvidljivosti u kontekstu tajnih mjera nadzora, kao što je presretanje komunikacija, ne može značiti da lice

u pitanju treba biti u stanju da predvidi kada je vjerovatno da javne vlasti prisluskuju njegovu komunikaciju, pa da, u skladu s tim, može prilagoditi svoje ponašanje (vidi Evropski sud, *Leander protiv Švedske*, presuda od 26. marta 1987. godine, stav 51). Međutim, rizik od arbitrarnosti posebno je evidentan kada se ovlašćenja izvršne vlasti izvršavaju u tajnosti (vidi *Malone*, stav 67, *Huwig protiv Francuske*, presuda od 24. aprila 1990. godine, stav 29). Zbog toga je od suštinske važnosti imati jasna, detaljna pravila o presretanju telefonske konverzacije, posebno kada dostupne tehnologije postaju sve naprednije (vidi *Kopp*, stav 72 *Valenzuela Contreras protiv Španije*, presuda od 30. jula 1998. godine, Izvještaji 1998-V, pp. 1924-25, stav 46). Domaći zakon mora biti dovoljno jasan tako da građanima da odgovarajući nagovještaj u pogledu okolnosti i uslova pod kojim su javne vlasti ovlašćene da preduzmu tajne mjere (vidi *Malone*, *Kopp*, stav 64, *Huwig*, stav 29, *Valenzuela Contreras*).

U konkretnom slučaju, iz dokumenata predočenih Ustavnom sudu proizilazi da je mobilni telefon označenog broja bio prisluskiivan, i to na osnovu naredbi od 4. aprila i 5. maja 2008. godine. Dakle, nesporno je da je došlo do miješanja javnih vlasti u pravo na privatni život, odnosno porodični život kao segment privatnog života a na što apelantkinja izričito ukazuje s obzirom na to da su prisluskiivani razgovori između nje i njenog sina.

Apelantkinja ne osporava da sama radnja nadzora i tehničkog snimanja telekomunikacija ima pravni osnov u relevantnim odredbama Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske kojim je propisana kao jedna od posebnih istražnih radnji. S obzirom na to da se radi o zakonu koji predstavlja javni dokument i koji se objavljuje u službenom glasilu, nesporno je da je navedeni zakon ovoj apelantkinji bio i dostupan. Međutim, da bi bio zadovoljen kriterijum u skladu sa zakonom, nije dovoljno da se radi o mjeri koja ima osnov u zakonu koji je dostupan, već zakon mora biti i *predvidiv* tako da licu u pitanju omogućiti da predvidi konsekvence koje on (*zakon*) može imati za njega.

U konkretnom slučaju, ova apelantkinja tvrdi da svi presretani razgovori koji su kao dokaz korišćeni u krivičnom postupku predstavljaju razgovore sa njenim sinom, odnosno razgovore među članovima porodice između kojih postoji neraskidiva biološka veza, a ne veza nastala dogovorom radi vršenja krivičnih djela.

U vezi sa ovim dijelom navoda, Ustavni sud primjećuje da je članom 226. ZKPRS određen krug lica prema kojim može biti određena radnja nadzora i tehničkog snimanja telekomunikacija. Stavom 1 navedenog člana propisano je da su to lica za koja postoje osnovi sumnje da je samo ili zajedno sa drugima učestvovalo ili učestvuje u izvršenju krivičnog djela određenog članom 227. istog zakona i to kada se na drugi način ne mogu pribaviti dokazi ili bi njihovo pribavljanje bilo povezano sa nesrazmjernim teškoćama. Stavom 3 istog člana određeno je da se ova radnja može odrediti i prema licu za koje postoje osnovi sumnje da učiniocu, odnosno od učinioca krivičnog djela iz člana 227. ZKPRS prenosi informacije u vezi sa krivičnim djelom, odnosno da učinilac koristi njegovo sredstvo telekomunikacije. Iz navedene odredbe nedvosmisleno proizilazi da radnja nadzora i tehničkog snimanja telekomunikacija može biti određena ne samo prema osumnjičenom nego i prema trećem licu, koje nije izvršilo krivično djelo, ali uz kumulativno ispunjenje tri uslova: osnovi sumnje, da prenosi informacije prema izvršiocu krivičnog djela, odnosno od izvršioца krivičnog djela, te da se radi o krivičnom djelu iz člana 227. ZKPRS. Međutim, pod pojmom treće lice u smislu navedene odredbe ipak se ne podrazumijeva bilo koje treće lice. Naime, članom 147. ZKPRS (*privilegovani svjedoci*) određeno je da svjedočenje može odbiti roditelj osumnjičenog, odnosno optuženog. Navedenom odredbom je regulisano i da u slučaju da je ovakvo lice saslušano kao svjedok ili da je saslušano a nije upozoreno da može odbiti svjedočenje ili da to upozorenje nije uneseno u zapisnik, sud na takvom dokazu ne može zasnovati odluku. Svrha navedene odredbe o privilegovanim svjedocima je da se izbjegnu remećenja porodičnih odnosa. U tom smislu, ovo zakonsko rješenje

je u skladu i sa zahtjevima člana 8. Evropske konvencije iz kog za državu ne proističe samo obaveza da se suzdrži od miješanja već i da obezbijedi efektivno poštovanje privatnog i porodičnog života, a koja može uključivati i donošenje takvih mjera kojim se obezbjeđuje poštovanje privatnog života (vidi Evropski sud, *X i Y protiv Holandije*, A 91 (1985); 8 EHRR 235 para 23; *Johnston protiv Irske*, A 112 (1986); 9 EHRR 203 para 55 PC).

Shodno navedenom, ni mjera nadzora i tehničkog snimanja telekomunikacija ne bi mogla biti određena prema roditelju osumnjičenog, odnosno optuženog kao trećem licu u smislu člana 226. stav 3. ZKPRS. Međutim, ako postoji osnov sumnje da je i neko od lica iz kategorije privilegovanih svjedoka (*roditelj*) određenih članom 147. ZKPRS učestvovao ili učestvuje u izvršenju krivičnog djela, ne postoji prepreka da se i prema takvom licu odredi mjera nadzora i tehničkog snimanja telekomunikacija kada postoje zakonom propisani uslovi za to. Naime, uživanje prava na privatni i porodični život iz člana 8 Evropske konvencije nije apsolutno i državi je data mogućnost da uspostavlja određena ograničenja koja služe ostvarenju legitimnih ciljeva određenih stavom 2. navedenog člana, a među kojim je sprečavanje nereda ili sprečavanje zločina. Pri tome, države uživaju široko polje procjene koje mjere će preduzeti ali one moraju biti ustanovljene zakonom u svrhu ostvarenja legitimnog cilja i na način da *miješanje* stavljaju u okvir *neophodnog u demokratskom društvu*. U tom smislu, nisu izuzeti ni porodični odnosi između roditelja i djece.

Iz obrazloženja osporenih presuda proizilazi da je osporena mjera prema ovoj apelantkinji određena odnosno produžena naredbom suda, a po obrazloženom prijedlogu tužioca koji je, a kako proizilazi iz obrazloženja osporene presude Vrhovnog suda, sadržao sve potrebne elemente iz člana 228. stav 1. ZKRS. Navedenom odredbom je propisano da prijedlog mora sadržavati osnove sumnje iz člana 226. stav 1. (*da se radi o licu koje je samo ili zajedno sa drugim učestvovalo ili učestvuje u izvršenju krivičnog djela iz člana 227. ZKPRS*) ili stav 3. istog člana (*da se radi o licu koje učiniocu, odnosno od učinioca krivičnog djela iz člana 227. ZKPRS prenosi informacije u vezi sa krivičnim djelom, odnosno da učinilac koristi njegovo sredstvo komunikacije*). Vrhovni sud je izričito ukazao da je primjenom mjere nadzora i tehničkog snimanja u odnosu na apelantkinju *tužilaštvo došlo do informacija i podataka da je osnovano sumnjiv izvršilac krivičnog djela*.

Apelantkinja ni u postupku pred redovnim sudovima, kao ni u apelaciji ne osporava da su naredbe kojim je određena odnosno produžena mjera nadzora i tehničkog snimanja izdate na način i u postupku propisanom zakonom. Takođe, u dokumentima predočenim Ustavnom sudu nema ničega što bi upućivalo na suprotan zaključak. Ona ne dovodi u pitanje ni konstataciju Vrhovnog suda iz osporene presude prema kojoj su sprovođenjem navedene radnje u odnosu na nju prikupljene informacije da je *osnovano sumnjiv izvršilac krivičnog djela*. S obzirom na to da navedenu konstataciju Vrhovnog suda ne osporava, kao ni da u predočenim dokumentima nema ničega što bi upućivalo na suprotan zaključak, proizilazi da je osporena mjera prema apelantkinji određena zbog postojanja osnova sumnje da je počinila krivično djelo neovlašćene proizvodnje i prometa opojnih droga iz člana 224. stav 2. a u vezi sa stavom 1. KZRS. Dakle, u okolnostima konkretnog slučaja radilo se o prisluskiivanju razgovora između nje i apelanta kao lica u odnosu na koja su postojali osnovi sumnje da su u vrijeme preduzimanja osporene radnje učestvovali u izvršenju krivičnog djela, a u kom slučaju je bez značaja da li između takvih lica postoje i porodične veze. Shodno navedenom, Ustavni sud zaključuje da je u okolnostima konkretnog slučaja miješanje u pravo na privatni i porodični život imalo osnov u zakonu koji je apelantkinji bio dostupan i dovoljno jasan dajući odgovarajući nagovještaj u pogledu okolnosti i uslova pod kojim su javne vlasti ovlašćene da preduzmu mjeru nadzora i tehničkog snimanja komunikacija a na osnovu koje su prisluskiivani razgovori između nje i njenog sina.

U obrazloženju osporene drugostepene presude izričito je navedeno da je primjenom osporene mjere tužilaštvo došlo do infor-

macija i podataka da je i ona osnovano sumnjiv izvršilac krivičnog djela nedozvoljene proizvodnje i prometa opojnih droga iz člana 224. stav 2. u vezi sa stavom 1. ZKPRS, a u odnosu na koje se može odrediti osporena mjera. Shodno navedenom, osporena mjera nije bila lišena legitimnog cilja u smislu stava 2. člana 8. Evropske konvencije, a koji se u okolnostima konkretnog slučaja ogledao u sprečavanju i otkrivanju krivičnog djela i zaštite prava drugih.

Najzad, potrebno je odgovoriti na pitanje da li je u okolnostima konkretnog slučaja miješanje bilo neophodno u demokratskom društvu, u skladu sa legitimnim ciljem. Prema stanovištu Evropskog suda, država uživa određenu slobodu procjene u pogledu ocjene postojanja i obima takve neophodnosti, s tim da je ova sloboda predmet evropske supervizije, kako u pogledu zakona kojim je mjera propisana, tako i pogledu odluke kojom se zakon primjenjuje. Sem toga, vrijednosti demokratskog društva moraju biti poštovane koliko je moguće dosljedno u postupku nadzora ako granice neophodnosti, u smislu člana 8. stav 2. nisu prekoračene (vidi Evropski sud, *Kvasnica protiv Slovačke*, broj 72094/01, 9. jun 2009. godine, stav 80). Pri procjeni postojanja neophodnosti ključno pitanje prema Evropskom sudu je postojanje garancija protiv arbitrarnosti (vidi Evropski sud, *Klass i drugi*, st. 50; *Lambert*, stav 30). U praksi to znači da moraju postojati adekvatne i efektivne garancije protiv zloupotreba.

Ustavni sud primjećuje da je materijalno obezbijeden prisluškivanjem telefonskih razgovora bio jedan od dokaza koji je predstavljen, odnosno preslušan na glavnom pretresu a na osnovu kog je dokazana uključenost više lica, uključujući i apelantkinju, u izvršenje krivičnog djela za koje se, u skladu sa zakonom, može odrediti ova mjera. Dalje, mjera nadzora i tehničkog snimanja telekomunikacija bila je ograničena na period od mjesec dana, odnosno produžena za još jedan mjesec. Ovoj apelantkinji nije bila uskraćena mogućnost *efektivne kontrole* prisluškivanja njenih razgovora. Naime, redovni sudovi su utvrdili da je prisluškivanje bilo zasnovano na naredbama koje je izdao nadležni sud a na osnovu prijedloga tužioca koji je sadržao sve zakonom propisane elemente, te u skladu sa ovlašćenjima jasno određenim zakonom. Kako su tonski zapisi preslušani na glavnom pretresu, nije bila uskraćena ni mogućnost njihovog osporavanja u adversarnom postupku. U vezi s tim, Ustavni sud primjećuje da je u obrazloženjima osporenih odluka izričito konstatovano da ni apelantkinja kao ni ostali optuženi čiji su razgovori prisluškivani na glavnom pretresu nisu osporavali sadržaj i autentičnost preslušanih tonskih zapisa zabilježenih telefonskih razgovora. Najzad, imajući u vidu garancije ustanovljene članom 10. ZKPRS i pravo suda da, u slučaju kada su dokazi pribavljeni na nezakonit način takve dokaze izuzme iz spisa, Ustavni sud smatra da u okolnostima konkretnog slučaja ne postoji ništa što bi ukazivalo na to da nije postojala efektivna kontrola koju zahtijeva princip vladavine prava, a koja je u stanju da miješanje u pravo na privatni život apelantkinje Dušanke Perić ograniči *na neophodno u demokratskom društvu*.

Ustavni sud zaključuje da su na navodi apelantkinje Dušanke Perić o povredi prava na privatni i porodični život iz člana II/3f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije neosnovani.

Ustavni sud podsjeća da kada je u pitanju krivični postupak opšta garancija pravičnog suđenja iz stava 1. člana 6. Evropske konvencije ima elemente koji dopunjuju specifične garancije utvrđene st. 2. i 3. člana 6. (vidi Evropski sud, *Artico protiv Italije*, A 37 [1980]). Kada se radi o slučaju koji potpada pod neku od specifičnih garancija ustanovljenih st. 2 i 3 člana 6, on može biti razmatran ili u okviru tih garancija (vidi Evropski sud, *Luedicke protiv FRG*, A 29 [1978]; 2 EHRR 149) ili u vezi sa stavom 1 člana 6 (vidi Evropski sud, *Benham protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 1996-III; 22 EHRR 293 GC). Međutim, ukoliko se aplikacija suštinski odnosi na tvrdnju da je postupak u cjelini, uključujući i žalbeni postupak, bio nepravičan, navodi se ispituju u smislu stava 1 člana 6 (vidi Evropski sud, *Edwards protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, A 247-B (1992); 15 EHRR 417, st. 33-34).

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP 1958/09 od 13. novembra 2012. godine)

PRAVO NA IMOVINU

Postoji kršenje prava na imovinu iz člana II/3k) Ustava Bosne i Hercegovine kada je sudska odluka, koja je osnov miješanja u apelantkinjinu imovinu, zasnovana na proizvoljnoj primjeni materijalnih prava.

Iz obrazloženja:

Prilikom razmatranja da li je povrijeđen član II/3k) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, prije svega, mora da utvrdi da li apelantkinja ima „imovinu” u smislu člana II/3k) Ustava Bosne i Hercegovine. Imajući u vidu da je apelantkinja sopstvenik spornog poslovnog prostora, Ustavni sud smatra da predmetni poslovni prostor, bez sumnje, predstavlja apelantkinjinu imovinu koja uživa zaštitu iz člana II/3k) Ustava Bosne i Hercegovine.

Dalje, Ustavni sud zapaža da je osporenim presudom Vrhovnog suda utvrđeno da je tužilac postao sopstvenik predmetnog poslovnog prostora, što je apelantkinja dužna da prizna i trpi, te da se takvom odlukom, nesumnjivo, umiješalo u apelantkinjinu imovinu. S obzirom na to, za Ustavni sud ostaje da odgovori na sljedeća pitanja: (a) da li je miješanje predviđeno zakonom, (b) da li miješanje služi zakonitom cilju u javnom interesu i (c) da li je miješanje proporcionalno cilju, tj. da li uspostavlja pravičnu ravnotežu između apelantkinjinog prava i opšteg javnog interesa.

U vezi sa prvim pitanjem, Ustavni sud zapaža da je Vrhovni sud svoju odluku zasnovao na odredbama člana 25. stav 1. i člana 27. stav 1. Zakona o svojinskopравnim odnosima. Ustavni sud podsjeća da je odredbama člana 25. stav 1. navedenog zakona propisano da lice koje od svog materijala svojim radom izradi novu stvar stiče pravo svojine na toj stvari. Dalje, da je odredbama člana 27. stav 1. istog zakona propisano da lice koje izgradi građevinski objekat trajne namjene na zemljištu na kom drugi ima pravo svojine stiče pravo svojine i na zemljištu na kom je izgrađen građevinski objekat i na zemljištu koje je neophodno za njegovu upotrebu, ako nije znalo niti je moglo da zna da gradi na tuđem zemljištu, a sopstvenik zemljišta je znao za izgradnju i nije se odmah usprotivio. Iz navedenog jasno proizilazi da se član 25 stav 1 Zakona o svojinskopравnim odnosima odnosi na sticanje prava svojine na novoj izrađenoj stvari, a u konkretnom slučaju radi se o adaptaciji već postojeće nepokretnosti radi promjene namjene, kako je to utvrdio redovni sud, što ne može da se smatra novom stvari. S druge strane, odredbe čl. 27, 28. i 29. navedenog zakona se odnose na sticanje prava svojine na nepokretnostima. Naime, navedene odredbe regulišu sticanje prava svojine građenjem na tuđem zemljištu, što uključuje zemljište i građevinske objekte, ali pod određenim uslovima koji se tiču savjesnosti lica koje gradi građevinski objekat i ponašanja sopstvenika zemljišta na kom se gradi takav objekat. U vezi s tim, Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju nesporno da je tužilac znao da renovira predmetni poslovni prostor koji je apelantkinjina svojina, što znači da nije ispunjen uslov savjesnosti. S druge strane, apelantkinja nije preduzimala nikakve radnje usmjerene protiv takve gradnje isključivo zato što je kao sopstvenik objekta i zemljišta svojim aktom dozvolila tužiocu da predmetni smetljarnik privede namjeni u skladu sa odlukom o pretvaranju tog prostora u poslovni prostor. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da je Vrhovni sud proizvoljno primijenio odredbe člana 25. stav 1. i člana 27. stav 1. Zakona o svojinskopравnim odnosima kada je utvrdio da je u skladu s tim tužilac stekao pravo svojine na predmetnom poslovnom prostoru čime je apelantkinju lišio njene imovine. S obzirom na to, Ustavni sud smatra da miješanje u apelantkinjinu imovinu nije izvršeno „u skladu sa zakonom”, pa ostali aspekti člana II/3k) Ustava Bosne i Hercegovine nisu relevantni, te ih Ustavni sud neće razmatrati.

Na osnovu izloženog, Ustavni sud zaključuje da je osporenim presudom Vrhovnog suda u konkretnom slučaju prekršeno apelantkinjino pravo na imovinu iz člana II/3k) Ustava Bosne i Hercegovine. (Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP 864/07 od 24. juna 2009. godine)